

zongen immers luid en ongenueanceerd. Van musikaliteit en verfijning viel er bij hen weinig te bespeuren. Ik had vaak de indruk dat zij bezig waren met een routineklus. Daarvoor was natuurlijk ook het ontbreken van een bezielend regieconcept verantwoordelijk. Laten we hopen dat Marc Clémour met de traditie breekt en als hij in de loop van het seizoen met alle geweld toch *Parsifal* wil brengen, kunnen we hem misschien de Mussbachproduktie uit de Munt in herinnering brengen. Of ging die wat te ver? Uit een interview met Jef De Roeck (Etcetera 27) blijkt dat men eraan gedacht heeft die voorstelling naar Antwerpen te halen. Om de een of andere reden heeft men dat niet gedaan. Spijtig.

Euforie

In de Vlaamse Opera lijkt wel een euforische stemming te heersen. In het zesde nummer van het magazine dat maandelijks aan de abonnees toegezonden wordt, zijn twee bladzijden voorbehouden aan de louter lovende besprekingen in de internationale pers van de *Manon Lescaut*produktie, het eerste deel van de Puccini-cyclus die Marc Clémour wil opstarten. Opernwelt wijdt zijn Theaterporträt van maart aan de Vlaamse Opera. De auteur, Imre Fabian voorspelt: "Es Scheint, dass die Flämische Oper in den nächsten Jahren in der europäischen Opernszene ein wichtiges Wort mitreden wird, auch als Gegengewicht und Alternativen zur Oper in Brüssel". Clémour toont zijn zin voor decorum, wanneer hij het woord richt tot het publiek bij de uitzending van *Manon Lescaut* op televisie. Uitgebreid zwaait hij de lof van deze produktie. Hij citeert "Opéra International", dat de regie van Robert Carsen vernieuwender vindt dan Sellars' aanpak van Mozart. Ray De Bouvre, financieel en administratief directeur, stelt vergenoegd vast dat de Vlaamse Opera "definitief op internationaal niveau" (WIJ, 19 april) is aanbeland.

Zijn ze daar in Antwerpen niet wat te vlug tevreden? *Macbeth* oogde duur, maar getuigde voor het overige van de onkunde van Gilbert Deflo om nog spannend muziektheater te maken. Hij lijkt uitgepraat. Steeds opvallender wordt zijn falen in het ontwerpen van een genuanceerde en zinnige personenregie. Hij is niet in staat zijn zangers op een geloofwaardige en dramatisch zinvolle manier te laten bewegen. De manier waarop bijvoorbeeld

Fabio Armiliato de aria van Macduff "O figli, o figli miei!" bracht, was zo pathetisch en overdreven dat het haast komisch werd. Gelukkig zong de man erg mooi, maar patronaatstheater was het. De statische arrangementen van Deflo kunnen niet langer een gebrek aan inspiratie verdoezelen. Maar ook de prestigieuze *Manon Lescaut* was in hetzelfde bedje ziek. Wat baat het meest uitgekende concept, als je zangers niet acteren? Zij waren onvoldoende lichamelijk present en ageerden te onopvallend. Zij liepen verloren in de monumentaliteit en de glitter van het toneelbeeld. Vandaar geen sensualiteit en geen psychologische interactie tussen de antagonisten, maar nietszeggende, stereotype gebaren en houdingen, zoals zangers die overal ter wereld plegen te gebruiken. Ook hier maakte vooral de tenor er een potje van, daarenboven zingt hij vaak geknepen en stroef. Een conventionele operaregie in een minder conventioneel decor: door die discrepantie werd het een onevenwichtige vertoning, die precisie en diepgang miste. Anthony Ward ontwierp een decor dat brak met het gebruikelijke realisme dat met Puccini geassocieerd wordt. Maar het flonkert en schittert zo vertrouwd en de kostumes zijn oogstrelend als vanouds. Net zo ongevaarlijk als dit stuk van Puccini en de muziek die hij ervoor schreef. De ongebreidelde passie bij Verdi, primitief en elementair, wordt bij Puccini gesentimentaliseerd en geciviliseerd. Om hiervoor een theatraal tegengewicht te vinden, is een radicalere beeldentaal nodig dan deze van Ward. Hij bedient de componist op zijn wenken en maakt het allemaal nog wat mooier dan het al is: de toeschouwer zakt weg in zijn zetel en laat zich meedrijven met de witte wolken op de achterkant van het decor. Een meer gedurfde aanpak van de dirigent, analytischer en op scherpe contouren mikkend, had hier soelaas kunnen brengen. Maar hij koos, zoals dat van hem verwacht werd, voor het uitspinnen van het impressionistische klankraffinement.

Durf

In de Vlaamse Opera is er meer durf nodig. Meer durf bij de keuze van stukken en regisseurs. Meer durf in de confrontatie met het publiek. Waar blijft het hedendaagse werk? *Un malheureux vêtu de noir* vormde een gelukkige uitzondering en was scenisch en muzikaal het hoogtepunt van het voor-

bije seizoen. Muziektheater in de ware zin van het woord waaraan een doordacht project en veel engagement ten grondslag lag. Wanneer komen regisseurs aan bod, die niet gehinderd worden door overdreven piëteit voor geplogenheden. Deze opmerkingen gelden (nog altijd) voor de meeste operatheaters. Maar wil de Vlaamse Opera werkelijk een rol van betekenis spelen en een eigen identiteit opbouwen t.o.v. de Munt en de Nederlandse Opera, dan zal het op een andere manier moeten gebeuren dan in de voorbije twee seizoenen.

Het actuele theaterleven is ontzettend rijk, vele zekerheden werden overboord gegooid: alles kan. Het wordt hoog tijd dat ook de opera op de vrije markt van de artistieke creativiteit terecht komt. De mogelijkheden van het medium moeten worden afgetast; vragen gesteld zonder bij voorbaat het antwoord te kennen. Dat is nergens gevaarlijker dan in operamiddens, maar daarom ook nergens lonender. Het zoeken naar de gulden middenweg leidt tot artistiek provincialisme, gemakkelijk succes en zelfgenoegzaamheid.

Ik mis in Antwerpen verscheurdheid, het besef van eigenlijk met een haast onmogelijke taak bezig te zijn: van opera hedendaags muziektheater te maken, ondanks alle beperkingen die eigen zijn aan dat in vele opzichten anachronistische wereldje. Zo'n ingreep zou ook de maatschappelijke implicaties blootleggen van de manier waarop het genre nu nog functioneert. "Het artistieke werk in grote theaters is, indien men het ernstig opvat, een voortdurende daad van uiterste krachtinspanning, gepaard gaande met het overtreden van bepaalde regels, altijd medreven door de hoop het "totaal andere" te kunnen bereiken. Dit wordt niet gekenmerkt door technische perfectie, niet door het gladde verloop der dingen, maar streeft, ondanks alle onvolkomenheden naar artistieke waarachtigheid." (M.Eggert en H.-Kl. Jungheinrich: "Durchbrüche. 10 Jahre Musiktheater mit Michael Gielen.")

Gunther Sergooris